Budha :)

Budha čiže Prebudený, je titul, pod ktorým poznali Gautamu Siddhárthu potom, ako vo veku 35 rokov dosiahol „prebudenie“[1].

Gautama žil v rokoch 563-483 p.n.l. v severovýchodnej Indii. Bol synom bohatého, voleného aristokratického vládcu. Ako 29-ročný odmietol svoje dedičské právo a stal sa tulákom, ktorý žil z almužien a hľadal cestu k trvalému šťastiu. Odmietal extázu jogínov ako nedokonalé riešenie a prísny asketizmus ako priveľký extrém. Namiesto toho, sediac pod posvätným stromom v Bódghaji v Biháre, rozvíjal svoj vlastný spôsob meditácie, až dosiahol stav hlbokého vnútorného pokoja, ktorý mu sprístupnil tri zdroje poznania.

Prvým zdrojom boli spomienky na dávne znovuzrodenia - ako človeka, zvieraťa, ducha, pekelnej bytosti a smrteľného boha. Druhé dosiahol tým, že si uvedomil, ako ľudia pokračujú od znovuzrodenia k znovuzrodeniu v závislosti od kvality ich správania (karma), keď sebecké činy vedú k nepríjemným znovuzrodeniam a nesebecké k príjemným. Tretí zdroj poznania bol najhlbší. Gautama Siddhártha spoznal nirvánu, stav bez utrpenia a nedostatku, ktorý ho oslobodil od ďalšieho prevteľovania. Neskôr vyjadril svoje objavy ako „štyri vznešené pravdy“, aby ostatným ukázal, ako dosiahnuť oslobodenie. Niektorí z tých, čo sa inšpirovali Budhovým učením, sa stali mníchmi. Päť rokov po svojom prebudení Budha vysvätil prvé rehoľníčky. Budha sústredil aj 60 prebudených mníchov, ktorých vyslal, aby učili ostatných ľudí. Postupne mal vyše 2 500 celkom prebudených a niekoľko tisíc laických učeníkov.

Budhovo učenie

Po Budhovej smrti zvolali jeho rehoľnícki stúpenci radu, ako usporiadať Budhovo učenie do zbierok, ktoré sa teraz volajú *Vinajána* (*Kláštorná disciplína*) a do piatich *Nikáji* (*Budhove pojednania*). Najprv sa šírili ústnym podaním, potom sa odovzdávali ďalej spoločným odriekavaním.

Okolo roku 80 p.n.l. dostali na Srí Lanke písomnú podobu a spoločne s nimi vznikli záznamy prvotnej verzie komentárov k týmto a ďalším zbierkam. Budhovo učenie bolo zrozumiteľné a citlivo prispôsobené duševnému stavu jeho poslucháčov. Hovorí sa, že raz odložil kázeň pre skupinu bohatých ľudí dovtedy, kým sa bedár nasýtil a mohol mať z jeho reči úžitok. Od svojich stúpencov neočakával slepú vieru, naopak, chcel, aby jeho učenie ustavične podrobovali skúškam a objavovali tak pravdu a svoju vlastnú silu.

Budhov pokoj a vieru dokumentuje pasáž z *Vinajány*, kde sa hovorí, že vyžarujúcou láskavosťou zastavil rútiaceho sa slona, ktorého vypustil závistlivý bratanec, aby zabil Budhu. Miloval prírodu.

„Prebudil“ sa vlastne pod stromom, svoje prvé kázne uskutočnil vo zvernici plnej zveri a zomrel medzi dvoma stromami, ktoré vďaka jeho prítomnosti nečakane rozkvitli. Budhizmus sa rýchlo rozšíril po celej Ázii. Budhu, „učiteľa ľudí a bohov“, vidíme v budhistických textoch ako toho, kto privádza množstvo božích tvorov k ich oslobodeniu.

[1] Ktoré sa niekedy nie celkom správne prekladá ako „osvietenie“.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania